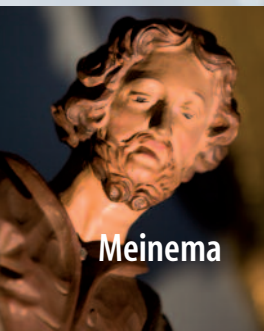

Marijke Nijboer
Anton Sinke

Sint Jozef en Heilige Maria

Kerstwandeling langs heilige plaatsen

Meinema

‘Je wandelt niet zozeer als
tijdverdrijf, of om de tijd te
doden, maar om de gegeven
tijd intenser te beleven’

Marinus van den Berg

Hoe maken we in deze haastige tijd nog ruimte voor bezinning? Dat kan bijvoorbeeld door een spirituele wandeling te maken. In heel Nederland is het mogelijk om te voet op een eendaagse pelgrimstocht te gaan. Wandelingen, die voeren naar plaatsen die (vrijwel) het hele jaar door worden bezocht door pelgrims, laten een verrassende kant van ons land zien. Door polders en bossen, over dijken en door uiterwaarden, over heuvels en langs vennen loopt de wandelaar naar een plek waar het mogelijk is een spirituele gedachte te koesteren, een kaarsje aan te steken of een gebed uit te spreken. Door te wandelen komen op het ritme van de voetstappen allerlei gedachten boven. Door te lopen zetten we stappen in ons leven.

In deze kerstwandeling op de grens van Brabant en Limburg, worden Jozef en Maria verbonden met een wandeling. Uiteraard kunt u deze wandeling het hele jaar door lopen (zelf liepen we hem in oktober). Meer wandelingen? Kijk op *Wandelen langs heilige plaatsen - 2*

Marijke Nijboer en Anton Sinke

Sint Jozef en Heilige Maria

Het met beken doorsneden land tussen Peel en Maas

Deze tocht leidt langs drie kleine godshuizen en is daarmee een echte kapellenroute. Twee van de drie kapellen worden nog actief gebruikt als bedevaartsoord. De Sint Willibrorduskapel ligt aan een knooppunt van wandelroutes maar is niet toegankelijk. Wandelaars zakken graag op een van de bankjes neer, om weg te mijmeren bij dit robuuste pandje midden in het bos. De Mariakapel is een populaire trouwlocatie, en er komen naast pelgrims ook veel Pieterpadlopers binnen. De Sint Jozefkapel is nog steeds een zeer populaire bedevaartsplek. En al lang niet alleen meer voor jonggeliefden.

Wie pas echt in vorm komt na een kop koffie, kan het beste eerst even neerstrijken in Oostrum. Dit plaatsje, op een steenworp afstand van het startpunt van deze route, NS-station Venray, heeft horeca. De eerstvolgende gelegenheid is pas in Smakt. De etablissementen in Oostrum zijn ook op zondag open (hoewel dan pas wat later in de ochtend).

In het centrum van deze kleine plaats vind je op de kruising van de met leilindes gelardeerde Mgr. Hanssenstraat en de Geysterseweg twee monumenten, op eerbiedige afstand van

Twee monumenten op eerbiedige afstand van elkaar.

elkaar geplaatst. Ut Oostrums Bolwerk, een wereldbol van met elkaar verbonden mensen, symboliseert de samenwerking en verbondenheid van de Oostrumse gemeenschap tijdens het in november 1989 georganiseerde carnavals-treffen.

Van geheel andere orde is

het plakkaat twintig meter verderop. Sporen Die Bleven vertelt de voorbijganger hoe in de herfst van 1944 drieduizend jongens en mannen uit de streek tussen Maas en Peel bij razzia's door de nazi's werden opgepakt en voor dwangarbeid gedeporteerd naar Duitsland. Deze actie kostte 120 mannen het leven.

Het landschap wordt doorsneden door beekjes die veelal uitmonden in de Oostrumse Beek. We passeren enkele varkenshouderijen en lopen door akkerland dat is afgezet met karakteristieke houtwallen.

Al snel na het verlaten van Oostrum betreden we het uitgestrekte Landgoed Geysteren. Dit was oorspronkelijk bezit van de Heren van Cuijk. De heerlijkheid behoorde achtereenvolgens aan verschillende adellijke families. We lopen door oude bospercelen, langs beekjes en over smalle bruggetjes. Het landgoed wemelt van de paden, maar telt gelukkig maar één verkeersweg.

Vlak voor de Rosmolen treffen we een weide met raszuivere

*Doorkijkje op de
schapenwei.*

Mergellanders, een Zuidlimburgs schapenras dat bijna was verdwenen. In 1979 is, speciaal om dit ras voor uitsterven te behoeden, de vereniging Oos Mergelland Sjaop opgericht. Deze groep hobbyisten is het ras nu aan het terugfokken. De oude schaapskooi en veldschuur zijn in 2003 door andere vrijwilligers gerestaureerd. Het Waterschap Peel en Maasvallei heeft samen met partners de natuurlijke, slingerende loop van de Oostrumse Beek teruggebracht. Ook de Rosmolen en de eeuwenoude molenvijver zijn in

Oostrumse beek.

Verstilde compositie van zwam en herfstblad.

De oude schaapskooi.

Rosmolen, zonder paard, maar met beek.

Impressies van de route door Landgoed Geysteren.

ere hersteld. De molenaar kan alleen malen wanneer voldoende water het rad passeert. Dat kan hij regelen door de toevoer vanuit de molenvijver op te schroeven. Deze vijver, thuishaven voor salamanders en kikkers, ontlast als waterbekken in natte tijden de Maas. Vissen die langs de watermolen stroomopwaarts willen, kunnen een speciaal aangelegde, 900 meter lange 'bypass' gebruiken. De Rosmolen vormt, samen met het molenaarshuis, de schuren en het weiland met schapen, kooi en veldschuur,

een idyllisch tafereel dat passend wordt begeleid door het ruisen van de Oosttrumse Beek. Deze gaat verderop langs onze route flink meanderen.

Sint Willibrorduskapel

De Sint Willibrorduskapel, pront gelegen op een vijfsprong van bospaden, dateert samen met de waterput ernaast uit het midden van de zestiende eeuw. Op deze plek zou de heilige Willibrordus hebben gepredikt en gedoopt. In 1641 werd de kapel herbouwd, in opdracht van Adam Schellart van Obbendorp en Aleida van Wittenhorst. Een nieuw herstel volgde in 1770. In 1896 werd een open bidhal toegevoegd. In 1968 werd de kapel wederom opgeknapt. Aan het water uit de put werd vroeger een genezende kracht tegen oogziekten toegeschreven.

Steen boven de ingang met de namen van de opdrachtgevers.

*Willibrordus-
kapel.*

Een stenen grenspaal vlak naast de kapel geeft de grens aan tussen Noord-Brabant en Limburg. Verderop zullen we deze grenslijn nogmaals passeren.

Even later lopen we het natuurgebied de Boshuizerbergen binnen. Voeger ruisten hier oerbossen. Op de armste zandgronden stonden berk en zomereik; op de rijkere zandgronden wintereik en beuk. De mens transformeerde deze bossen langzamerhand in hakhoutbossen, heidevelden met schapen

en akkertjes. Door overbeweiding en het afplaggen van stukken heide ontstonden zandverstuivingen. Heel de Boshuizerbergen was op een gegeven moment één grote zandverstuiving, met hier en daar 'forten': hoge stuifduinen met daarop restanten van hakhoutbos. In de crisisjaren dreigde het gebied te worden

*Boshuizer-
bergen.*

opgeofferd voor de zand- en houtwinning. Een aantal Limburgers voerde actie voor het behoud van de Boshuizerbergen. Dit leidde tot de oprichting, in 1931, van Het Limburgs Landschap.

Langs de Pelgrimslaan, nog voor de kom van Smakt, ligt aan de rechterhand een begraafplaats. Zeven plaquettes van geglaazuurd keramiek in de kerkhofmuur, van de hand van de Maastrichtse beeldhouwster J. Hagemeyer, verbeelden de zeven vreugden en smarten van Jozef en Maria.

Smakt (in het Limburgs: De Smákt) is het kleinste kerkdorp van de gemeente Venray. Het vormt samen met Holthees één dorpsgemeenschap.

Monumentje op het kerkhof.

Plaquette met Jozef en Maria.

St. Jozefkapel.

Sint Jozefkapel

Jozef is een bijzondere heilige. In de Bijbel heeft hij een belangrijke, maar kortstondige rol. We leren hem kennen als de pleegvader van Jezus, maar na Jezus' kinderjaren verdwijnt hij uit beeld. Vergeleken met zijn partner Maria speelt Jozef een bescheiden rol in de vereringscultus. Zo is de uit 1699 daterende Sint Jozefkapel de enige bedevaartplaats voor deze heilige in Nederland. Toch heeft deze man, op wie gerekend kon worden toen het erop aan kwam, later als patroon aan betekenis gewonnen. Daarover zo dadelijk meer.

Baron Johannes Albertus van der Boye en Neerijnsche, heer van kasteel Macken, gaf opdracht tot de bouw van de kapel in Smakt omdat hij de afstand naar de parochiekerk in Venraydorp te groot vond. In de loop van de achttiende eeuw nam de Jozef-verering toe. Het feest van Sint Jozef op 19 maart leidde in die tijd jaarlijks tot een stroom bezoekers. De nieuwe spoorlijn Venlo-Nijmegen bracht ook pelgrims van verder weg. Het Venloosch Weekblad rept in 1887 van maar liefst duizend bezoekers op 19 maart. 'Smakt' heeft dan de status be-

Beeldje van Sint-Jozef.

reikt van een belangrijk bedevaartsoord. Het terrein werd dan ook flink uitgebreid. In 1862 verrees er een rectoraatswoning. De komst van de actieve rector Franciscus Cremers in 1880 gaf het complex een grote impuls. Er kwamen een rectoraatskerk, een processiepark en ten slotte, ten gerieve van de bedevaartgangers, het Pelgrimshuis, een café-winkel met woonhuis. Het Pelgrimshuis is nu een druk bezocht café-restaurant (elke dag open vanaf 10 uur).

In september/oktober 1944 raakte het oord zwaar beschadigd tijdens de slag om Overloon. Na de oorlog nam de orde van de ongeschoeide karmelieten, op verzoek van de bisschop van Roermond, de geestelijke verzorging van Smakt op zich. Deze orde liet in 1949 een klooster bouwen op het terrein en

Grafsteen op de begraafplaats van Franciscus Cremers

Het altaar.

Het terras van het Pelgrimshuis.

restaureerde de kapel. De Sint Jozefkerk werd in 1969 vervangen door een nieuw gebouw. Het voormalige klooster wordt nu verbouwd tot verzorgingshuis. Sint Jozef wordt op drie manieren vereerd: als patroon van een gelukkige levensstaat, van het christelijk gezin en van een zalige dood. Het aanroepen van een heilige voor een gelukkige levensstaat zou uniek zijn voor Smakt en in het verleden hebben geleid tot een stroom van verloofde pelgrims. Bij thuiskomst werd hen gevraagd 'of Sint Jozef had geknikt'.

Links en rechts tegen de muur beelden van twee martelaren: Lucia van Syracuse (gedood door een dolksteek in haar hals) en Laurentius van Rome (geroosterd boven een vuur).

De kapel, die dagelijks open is van 8 tot 19 uur (najaar en winter) of 21 uur (voorjaar en zomer), wordt nog steeds goed bezocht. Dat is te zien aan de vele flakkerende kaarsjes. 'Zorg voor nieuw werk voor alle mensen die pas ontslagen zijn,' luidt een hartenkreet in het gastenboek. En: 'Voor steun en kracht bij mijn operatie.' De dienst Monumentenzorg heeft dit kleine kapelletje onder haar hoede genomen. Afgezien van het afbladderende klokkentorentje is het dan ook in goede staat. Op het altaar prijkt een beeld van Sint Jozef met het kind Gods aan zijn voeten.

Wanneer we na ons bezoek weer vertrekken, zien we verderop, vlak voorbij de provinciegrens met Noord-Brabant, langs het Afleidingskanaal een monument. Het is ontworpen door Jan Driessen, en gewijd aan de

Oorlogsmonument.

inwoners van Smakt en Holthees die bezweken tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De Mariakapel.

Mariakapel Holthees

De kapel van Onze Lieve Vrouw van de Zeven Smarten wordt al in 1464 in documenten genoemd. Als vroeger een jong iemand het Sacrament der Stervenden had ontvangen, trokken de familie en burens naar deze kapel om te bidden. Genas de zieke, dan schonk men een zilveren schildje of sieraad. De geschiedenis van de kapel is nauw verbonden met het ruim 660 jaar oude Onze Lieve Vrouwe Gilde van Holthees. Het gilde schonk vele koningsschilden van haar leden aan de kapel. De 'koning' is een van de belangrijkste functies binnen een gilde. Hij is verplicht om het gilde een zilveren schild te schenken. Hierop prijkt zijn naam en meestal ook zijn beroep. Op Maria Lichtmis en Tweede Pinksterdag viert het gilde nog steeds haar traditionele Gildemissen in de kapel.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) mochten in de kapel geen diensten worden gehouden en diende deze als

*Mariabeeld met
kaarsen.*

schuur voor kasteel Macken. In 1848 werd de kapel weer voor diensten opengesteld. Die traditie duurde voort tot midden 1995. Maar in de tussentijd kreeg de kapel het te verduren: in september 1944 werd het pand tijdens een bombardement zwaar beschadigd. Na een restauratie werd het gebouwtje in 1951 weer in gebruik genomen. In 1970 kreeg het de status van rijksmonument. De kapel werd in 1999 door het kerkbestuur van Holthees overgedragen aan de Stichting Mariakapel Holthees en ingrijpend gerenoveerd. De kapel, die vandaag

de dag voor concerten, lezingen en trouwerijen kan worden gehoord, is meestal op slot wanneer er geen activiteit plaatsvindt. Maar vanuit de entree heb je door een glazen wand een goed zicht op het interieur. In de tuin achter de kapel is een permanente tentoonstelling ingericht met schilderijen van Tamme Hoekstra die de zeven smarten van Maria uitbeelden.

Glooiend akkerland wordt afgewisseld door weilanden met paarden. Nieuwe en gemoderniseerde boerderijen worden omzoomd door tuinen met dahlia's en walnotenbomen. We lopen een stukje op met de Libelroute, een 5,3 kilometer lange wandelroute die naar Vierlingsbeek leidt. Watermolen De Klef aan de Molenbeek in Vierlingsbeek stamt uit ongeveer 1300. Het terrein heeft een bewogen geschiedenis. Na een verwoesting besloot in 1531 Floris van Egmond, graaf van Buren en heer van het Land van Cuijk, de watermolen weer op te bouwen. De sluis bezweek in 1539, toen vanwege een hoge waterstand de dijken moesten worden

Schilderijen van Tamme Hoekstra.

Interieur van de kapel.

Nieuwsgierige ogen tijdens de wandeling.

*Watermolen de
Klef.*

doorgestoken. Nog datzelfde jaar volgde een reparatie. In 1672 werd de sluis nog eens vernieuwd. In augustus 1775 verdronk het oudste zoontje van de pachter van de watermolen, Lamert van den Bosch, in de Molenbeek. Door oorlogsgeweld in 1944 werden de watermolen en bijbehorende gebouwen vernield. In 1970 werd besloten dat deze historische plek het verdiende om bewaard te blijven. De sluis van de molen is in oude glorie hersteld en men plaatste een nieuw schoepenrad.

De naam Vierlingsbeek is waarschijnlijk afgeleid van de Molenbeek die door het dorp stroomt en de rijke familie Vielinc die aan dit water gewoond zou hebben. De plaats telt twee grotendeels verwoeste kastelen. Van kasteel Het Makken resteert nog een oude schuur; op de plek van het voormalig kasteel De Hattert is nog een gracht zichtbaar. Verder heeft aan de vlakbij gelegen Maas een versterkt huis gestaan, kasteel 't Oirtje, dat als Romeinse uitkijktoren zou hebben gediend.

De route

Verlaat het NS-station Venray en volg de bordjes naar Oostrum. Loop daarbij over de Stationsweg, met het spoor aan je rechterhand. Sla op de T-splitting rechtsaf, richting Geysteren. Steek het spoor over. Je loopt nu op de Mgr. Hanssenstraat. Sla bij de kerk linksaf de Geysterseweg op. Nog in de bebouwde kom ga je de Van Broekhuizenstraat in. Aan het eind van deze straat rechtsaf, de Spralandweg op. Na een bocht naar rechts lopen we langs een beekje, dat even later uitmondt in de Oostrumse Beek. Over de brug en daarna met de weg, het Buskensven, mee naar links. Bij de eerste bocht naar rechts, waar de eiken langs de weg overgaan in berken, bij het paaltje van de Gasunie naar links een zandweggetje op. Ga aan het eind linksaf een verharde

weg op, met de bocht mee naar rechts, en vervolgens in de bocht naar links, rechtsaf het bos in. Neem het rechterpad, bij

het verbodsbord voor gemotoriseerd verkeer. Blijf op dit pad, sla niet af. Je komt nu langs de Rosmolen.

Ga meteen over de brug bij het waterrad linksaf langs de Oostrumse Beek. Houd verderop links aan en blijf langs de beek lopen. Ga over de boomstambrug rechtdoor. Na 200 meter bij paaltje 51 linksaf. Op de kruising van paden rechtdoor. Vervolgens op T-splitting linksaf. Je loopt nu een stuk op met het met rood-witte tekens gemarkeerde Pieterpad. Na enige tijd stuit je op de St. Willibrorduskapel. Loop na het bekijken van de

kapel rechtdoor, voor de kapel langs. Net als het Pieterpad, dat we nog enige tijd volgen. Waar het Pieterpad linksaf buigt (rechts en links staan slagbomen), volgen we dezelfde route. Houd het breedste pad aan. Samen met het Pieterpad

linksaf, en op T-kruising rechtsaf. We verlaten nu het Pieterpad. Steek rechtdoor de grote weg over richting Smakt. Je loopt nu op de Sint Jozeflaan. Na het bord bebouwde kom linksaf over het spoor: Loobeek. Rechtsaf de Pelgrimsaan in. Aan het eind het spoor oversteken. Hier bevindt zich de St. Jozefkapel.

Vanuit de kapel rechtsaf de Sint Jozeflaan op. Over de brug lopen we de provincie Noord-Brabant in. Neem het voetpad rechts van de weg. Aan het eind rechtsaf Holthees in. Naar links, Kapelstraat. Na dertig meter

loopt er een voetpad langs de weg. Links ligt na enige tijd de Mariakapel.

Ga recht tegenover de kapel de Bredeweg in. Linksaf, de Vliegenberg. Verlaat op een splitsing de weg en houd links aan. Je loopt nu op een onverharde weg die door de akkers leidt. Links zie je de kerktoeren van Vierlingsbeek. Rechtdoor lopen, en op de verharde Sleybergweg rechtsaf slaan. Dan links de Grotestraat in. Rechts, direct na de brug, ligt de watermolen De Klef.

Ga 150 meter na de brug linksaf de Hulder op. Linksaf, Beekstraat, en daarna rechts, Luciastraat. Steek de kruising over en loop langs de zendmast. Ga rechtdoor via het hek het woonerf op en met de bocht mee naar rechts. Linksaf de Arnoud van Gerlestraat in, weer links, Prins van Oranjestraat, en dan rechts, Udo de Boyestraat. Rechtdoor het fietspad op en dan door de weilanden. Aan het eind linksaf. Tegenover restaurant De Vier Linden ligt het NS-station. Er rijdt elk half uur een trein tussen Vierlingsbeek en Venray.

Bestemming:

De Sint Jozefkapel in Smakt en de Mariakapel in Holthees

Openingstijden: De Sint Jozefkapel is elke dag open. De devotieruimte van de Mariakapel is dagelijks open.

Legende: Sint Jozef is onder meer de patroon van de gelukkige levensstaat. Dat leidde vroeger tot een stroom van verloofde pelgrims. Bij thuiskomst werd hen gevraagd 'of Sint Jozef had geknikt'.

De Mariakapel was ooit het reisdoel van de familie en burens van jonge stervenden.

Route: Venray/Oostrum – Smakt – Holthees - Vierlingsbeek

Lengte: 14 km.

Sta ook even stil bij:

De Rosmolen en de Willibrorduskapel op het Landgoed Geysteren en de watermolen in Vierlingsbeek

Openbaar vervoer:

NS-station Venray,

NS-station Vierlingsbeek

Horeca onderweg:

Oostrum, Smakt, Holthees en Vierlingsbeek.

— = 1 km

Meer wandelen?

Deze wandeling is afkomstig uit *Wandelen langs heilige plaatsen*, ISBN 978 90 211 4189 3 (helaas uitverkocht).

Nodigt deze wandeling u uit tot het lopen van meer spirituele, culturele en rustgevende wandelingen naar actieve bedevaarts-oorden? *Wandelen langs heilige plaatsen 2* biedt tien pelgrimsdagtochten, in lengte variërend van elf tot tweeëntwintig kilometer. De wandelingen lopen door Friesland, Drenthe, Noord-Holland, Brabant, Limburg en Gelderland, en leiden door uiterwaarden, over heuvels en langs vennen en kastelen naar kapelletjes, een koortsboom en andere bedevaartplaatsen.

De tochten in dit boek zijn uitgezet en beschreven door vijf wandelliefhebbers. Anton Sinke is grafisch ontwerper, Marijke Nijboer is freelance journalist en tekstschrijver, Peter Louwerse is journalist, Esther van der Panne is theoloog en journalist en Berber Bijma is tekstschrijver.

Meer informatie vindt u op onderstaande link:
Wandelen langs heilige plaatsen - 2

